

RAN-2201131401020001
M.A. (Sem.-I) Examination November - 2025
પ્રમાણ સિધ્ધાંત / Hindu Studies (MHS-102)
Time: 2 Hours]
[Total Marks: 50
સૂચના : / Instructions

- (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the above details on your answer book

Seat No.:

--	--	--	--	--	--

Student's Signature
પ્ર.1. ટૂંકમાં જવાબ આપો (કોઈપણ પાંચ)
10

1. “પ્ર+મા+લ્યુટ” કરવાથી કયો શબ્દ બને છે?
2. ત્વગ્ ઇન્દ્રિય કયા પ્રકારની ઇન્દ્રિય છે?
3. વ્યપ્તિનું લક્ષણ લખો.
4. “સિદ્ધઃ અન્તઃ યસ્ય સઃ” નો અર્થ શું થાય છે?
5. “ગગનકુસુમ” કયા હેત્વાભાસનું ઉદાહરણ છે?
6. સ્મરણ અથવા સ્મૃતિ એટલે શું?
7. કેટલા અનુબંધ હોય છે?

પ્ર.2. અનુમાન પ્રમાણ વિસ્તારથી સમજાવો.
13
અથવા
પ્ર.2. ટૂંકનોંધ લખો.
13

1. ચતુર્વિધ અભાવ
2. “સોડયં દેવદત્તઃ” વાક્યના આધારે પ્રમાણની ચર્ચા કરો.

પ્ર.3. પ્રત્યક્ષ પ્રમાણની ચર્ચા કરો.
13
અથવા
પ્ર.3. ટૂંકનોંધ લખો.
13

1. અનુપલબ્ધિ વિષે ચર્ચા કરો.
2. સંશય અને વિરોધાભાસ

પ્ર.4. ટૂંકમાં જવાબ આપો (કોઈપણ પાંચ)
14

1. અનુબંધ ચતુષ્ટય
2. શાબ્દ પ્રમાણ
3. “પીનો દેવદત્તઃ દિવા ન ભુલ્કતો” આ વાક્યની પ્રમાણમીમાંસા
4. “ગોસદૃશો ગવયઃ” વાક્યમાં રહેલા પ્રમાણનો વિમર્શ

HINDI VERSION

- प्र.1. संक्षेप में उत्तर दीजिए। (कोई भी पाँच) 10
1. “प्र+मा+ल्युट” करने से कौन-सा शब्द बनता है?
 2. त्वक् इन्द्रिय किस प्रकार की इन्द्रिय है?
 3. व्याप्ति का लक्षण लिखें।
 4. “सिद्धः अन्तः यस्य सः” का क्या अर्थ होता है?
 5. “गगनकुसुम” किस हेत्वाभास का उदाहरण है?
 6. स्मरण या स्मृति किसे कहते हैं?
 7. कितने अनुबन्ध होते हैं?
- प्र.2. अनुमान प्रमाण का विस्तार से वर्णन किजिए। 13
- या
- प्र.2. संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए। 13
1. चतुर्विध अभाव
 2. “सोऽयं देवदत्तः” वाक्य के आधार पर प्रमाण की चर्चा कीजिए।
- प्र.3. प्रत्यक्ष प्रमाण की चर्चा कीजिए। 13
- या
- प्र.3. संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए। 13
1. अनुपलब्धि पर चर्चा कीजिए।
 2. संशय और विरोधाभास
- प्र.4. संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए। (कोई भी दो) 14
1. अनुबन्ध चतुष्टय
 2. शाब्द प्रमाण
 3. “पीनो देवदत्तः दिवा न भुङ्क्ते।” इस वाक्य की प्रमाणमीमांसा
 4. “गोसदृशो गवयः।” इस वाक्य में निहित प्रमाण पर चर्चा कीजिए।

ENGLISH VERSION

- Q.1. Answer briefly. (Any five) 10
1. Which word is formed by adding “Pra + Mā + Lyut”?
 2. What type of sense organ is the *Tvak* (skin)?
 3. Write the lakshan of Vyapti.
 4. What is the meaning of “Siddhaḥ antaḥ yasya saḥ”?
 5. “Gaganakusuma” (flower in the sky) is an example of which *Hetvābhāsa*?
 6. What is Smarana or *Smṛti*?
 7. How many *Anubandhas* are there?
- Q.2. Explain *Anumāna Pramāṇa* (Inference) in detail. 13
- OR
- Q.2. Write short notes on: 13
1. The four types of *Abhāva*
 2. Discussion of *Pramāṇa* based on the sentence “So’yaṁ Devadattaḥ”

- Q.3.** Discuss *Pratyakṣa Pramāṇa* (Perception). **13**
OR
- Q.3.** **Write short notes on:** **13**
1. Discussion on *Anupalabdhi*
 2. *Samśaya* (doubt) and *Virodhābhāsa*
- Q.4.** **Write short notes on (any two):** **14**
1. *Anubandha Catuṣṭaya*
 2. *Śābda Pramāṇa*
 3. *Pramāṇa analysis* of the sentence “Pīno Devadattaḥ divā na bhuṅkte.”
 4. Discussion of the *Pramāṇa* contained in the sentence “Gosadr̥śo gavayaḥ”.
-